

Vivaah - Vishwaprakash (Sanskar) A

Note - Published in Department of Prayog

श्रीगणेशायनमः अथविवाह **व्ययौगः** आत्मीयानर्थवेदः कार्येषुमान्ज्यायांसः समभ्यर्च्य तेभ्योचधूवर
योरात्रिनक्षत्रघटनांशुभहक्षणानिचविदित्वान्वयंशुद्धिमसांपिंड्यंचबहभिः कुलवृत्थैः सहसंप्रधार्य
गोत्रप्रवरनिर्णयंकृत्वाविवाहंकुर्वति गोत्रप्रवरनिश्चयस्वये समावर्तनानंतरंचक्ष्यते अथप्रतिज्ञान्यथा
नुपपत्यानिश्चयतांबुलार्थं गोत्रप्रवरा **पुत्र** चारणमांकिरथ्यते वरोविवाहार्थं कर्मकुर्वन् विवाहात्प्राकृत्तती
यदिनेद्वितीयेसद्यो वा पुण्याहवाचनं **पुत्र** प्रतिष्ठापनां कुरार्षणप्रोक्षणप्रतिसरमात्तकापूजनेडावाचनानि
कृत्वाद्वितीयेनांदीमुखब्राह्मणभोजनंचकृत्वात्तत्कालेस्मार्तपुण्याहंवाचयित्वा अनुहवमितिच उक्तातेवश
कुनेस्वस्तिनोभिमीतेत्यादिश्रीकुनान्मंत्रान् वाचयन् विवाहागारमेत्य **वृत्त** गीतवाद्यब्राह्मणसूवासिनीपुरः

Brihanmandiradhishwar Deshikendra
Shrimad Gokulnathji Maharaj
(Mumbai)

(Note - Few pages are missing)

P
R
A
B
O
D
H
O
T
S
A
V

2023

1-2

सरोगह्यापदौ प्रक्षाल्याचम्यद्वाः स्थितकलत्राभिषेकारार्त्तिकादर्शनाक्षतादिविक्षेपानंतरं तांबूलनारिकेलफला
दिहस्तः कन्यकापित्रादिदर्शितेमंगलासनउपविश्यपादौ प्रक्षाल्याचम्यश्रुदानीत्तैस्तुनाचामैकपाण्याहते नै
नच तथैवावृतहस्तेननापरिज्ञातहस्ततः आचम्य भद्रं कर्णेभिः स्मृतुं शक्यते पठित्वा यातासुधर्मप्रजासंपत्त्य
३ र्यं स्थियमुद्धैतिसंकल्पमदर्थं कन्यां वृणीध्वमिति चकार पुगी फला निदत्वा श्रुतिशीलसंपन्नान्कार्यकुत्रालांश्चतु
रो ब्राह्मणान् प्रेषयित्वा प्रसूगमंतेति द्वाभ्यां अभिमंत्रयते प्रसूगमंताधियसानस्य स क्षणि वरेभिर्वर्गं अभिषु प्रसी
दत उस्माकमिंद्रुभयं जुजोषति यस्मै म्यस्यांधसो बुबोधति अनक्षराऋजवः संतुपंथायेभिः सखा योयंति
नेचरेयं समर्थमासंभोगो नो निनीयात्संजास्यत्यं कथममस्तु देवाः ते कन्यादातारंगत्वाद्ब्रुवते वरकन्ययोगो च प्र

वरपूर्वकं प्रपितामहपितामहपितृक्रमेण नामसंबंधपूर्वकं कन्यां वृणीयुः अमुकगोत्रस्यामुकशर्मणः प्रपौत्रायामु
कगोत्रस्यामुकशर्मणः पौत्रायामुकगोत्रस्यामुकशर्मणः पुत्रायामुकगोत्रायामु कवेदांतर्गतामु कशाखाध्याशि
नेअमुकशर्मणेचरायामुकगोत्रस्यामुकशर्मणः प्रपौत्रींअमुकगोत्रस्यामुकशर्मणः पौत्रीं अमुकगोत्रस्यामुक
शर्मणः पुत्रींअमुकगोत्राममुकनान्नीसभ्रां कन्यां वृणीमह इत्युक्ते दाता बाटं वृणीध्वंतस्मैदास्याभीति
ब्रूयात् एषं त्रिगोत्रप्रवरनाममुक्ता ततः उभौ कन्यावरणदक्षिणां दद्यातां ततः कन्यादातानुचसंख्याका
निपुगी फलानितंडुलैः सह हस्ताभ्यां गृहीत्वा हरिद्राग्रंथिभिः सह प्रयतपाणिः शरणं प्रपद्ये स्वस्ति संवाधे
श्च भयं नो अस्तु इति वरपित्रे दद्यात् कन्याविषये त्वं निश्चितो भवेति ब्रूयात् तथा वरपिता एका दशा पुगी फ

लानितं डुलु हरिद्रा सहितानि प्रयत्नपाणिरितिकन्यापित्रेदत्वा चरविषये निश्चितो भवेति ब्रूयात् इतिकन्यावरणं कुम्भे
कन्यावरणदक्षिणां दद्यात्सं सतः कन्यादाता न च संस्य कानि पुगी फलानि तं डुलेः सह हस्ताभ्यां गृहीत्वा हरिद्रा गंधि
भिः सह प्रयत्नपाणिः नारणं प्रपद्ये स्वस्ति संवाधे च भयं नो जस्तु इति चरपित्रेदद्यात् कन्याविषये त्वं निश्चितो
भवेदिति ब्रूयात् तथा चरपिता स का दत्ता पुगी फलानि तं डुलु हरिद्रा सहितानि प्रयत्नपाणिरितिकन्यापित्रेद
त्वा चरविषये निश्चितो भवेति ब्रूयात् इतिकन्यावरणं कन्यावरणदक्षिणां दद्यात्सं एवमेव प्रथमत एव
निश्चयतां बूलमपि कुर्यात् गणेश चरणपूजां कृत्वा च स्वमुद्रिका भरणमिष्ट पद्मान्नमिस फलानि चरपिता
कन्याये दद्यात् अथ मधुपर्कः तत्र कन्यादाता चरस्य पुरत उदङ्मुखः स रत्नातः सपत्नी कउपविश्य स्ना
२ ॐ भद्रं कर्णेभिः ॥ सुमुखश्चेत्सुक्ता कन्यावरणसिध्यर्थं गणेशवरणपूजनमहं करिष्ये इति संकल्प्य २

तकाचार्यराजर्त्विक्श्वशुरेभ्यः प्रदीयते मधुपर्कः परस्मैतेवत्सरादागतायदि अतएवमधुपर्कं कुर्यात् दाता
आचम्य क्रियां यः कुरुते मोहादनाचम्येहनस्तिकः भयंति तु वृथा तस्य क्रियाः सर्वानसंज्ञायः प्राणानाय
म्य अद्येत्यादि उक्ता विवाहार्थमागताय स्नातकाय वराया ह्येणाकरिष्य इति संकल्प्य ~~नेत्रवराणैः~~
~~द्वय~~ विष्टरो विष्टरो विष्टरः प्रतिगृह्णाति कूर्चं दद्यात् वरः प्रतिगृह्णाति गृहीत्वा राष्ट्रभृदस्या
चार्या संदीमात्त्वद्योषं राष्ट्रभृदसि संन्नाडा संदीमात्त्वद्योषं इति क्षत्रियाः राष्ट्रभृदस्यधिपत्या संदीमा
त्त्वद्योषमिति वैश्याः ॥ इति नवकुंभनिर्मितउदगग्रे कूर्चं उपविशेत् कूर्चं तु त्रिविधं प्रोक्तं उत्तमं मध्य
माधमं नवभिः सप्तभिर्दूर्भैः पंचभिः सूत्रवैष्टितंततः कूर्चभ्यामुदककलत्रांगृहीत्वा आपः पाशा इति दाता

प्राह वरः आपः पादावनेजनीर्द्विषंतं नाशयंतु मे अस्मिन्कुले ब्रह्मवर्चस्य सानि इति पाद्योदकमभिमंत्र्य पूर्वं
दक्षिणपादं दत्त्वा प्रक्षालयित्वा रमुपस्पृश्य पत्न्या सह वरस्य चरणौ प्रक्षाल्य वरः मयि महो मयि य शोभयींद्रियं येत्।
वीर्यं मिस्यात्मानं प्रत्यभि मृशेत् अपठपस्पृश्य ततो दाता अधो परिस्थिताभ्यां कूर्वा सहसोदकं मृन्मयं कल भ्यां
शमादाय अर्हणीया आप इत्युक्ते आमागन्य शशावर्चसासं सृज पयसा तेजसा च तस्मात्प्रियं प्रजानां कु
र्वधिपतिं पशूनां इति वरो भिमंत्र्यां जतौ दाता एकदेवा आनीय माने सति विराजो दोहो सि विराजो दोह म
शीय मम पद्याय विराज इति जप्त्वा ॥ समुद्रवः प्रहिणोमि स्वां योनिं गच्छत अछिद्रः प्रजया भूया संमा पि
परासेचि मत्पयः इति पुरस्तान्निनी यिमानं शेषमुदकमभिमंत्रयते अत्र दाता वराय वस्त्रयज्ञोपवीत

गोभूमिशय्यादीनि कर्णाभरणं गुलीयकानि यथाशक्ति दत्त्वा वरमलं कृत्य दधि मधुसंस्पृष्टं कांस्यपात्रं निधा-
यापरेण कांस्येनैव वर्षाय सापि धाय पूर्ववत् कूर्चाभ्यां सह परिगृह्य मधुपर्क इति त्रिरुक्ते वरः अथैविविधा
ये यज्ञोसि यज्ञसो यज्ञोसि ब्रह्मणो दीप्तिरसि तं मा प्रियं प्रजापतिं कूर्वाधिपतिं पशूनां ॥ पुनः आभागन्निति च ०
इति द्वाभ्यां मधुपर्कमभिमेत्य अमृतोपस्तरणमसीत्यपः पीत्वा यन्मधुनो मध्व्यं परममन्नाद्यं वीर्यं तेनाहं
मधुनो मध्व्येन परमेणान्नाद्येन वीर्येण परमोन्नादो मध्व्यो सानि इति मधुपर्कत्रिः प्राश्य पुनः तूष्मीद्विः प्रा-
श्यान्नतापि धानमसीत्यपः पीत्वा च मेत् स्नात्वा पीत्वा क्षतेरुक्ते भुक्त्वा रथोपसर्पणे आचान्तः पुनराच्चा-
मेद्वा सोपि परिधाय च एवं दत्त्वा ददाति पुनर्दत्ता गौरिति त्रिः ब्रूयात् वरः गौरस्य पहत पाप्मा पापाप्मानं जहि

इति गामभिर्मंत्र्यमम असुकत्रार्मणः असुष्यासुकदात्तत्रार्मणः पाप्माहतः यज्ञो वर्धतां यज्ञस्य वृद्धिं मनुवर्धा
 पचितिरस्य पचितिं माकुर्व पचितो हं मनुष्येषु भूयासं गौर्ये नु भव्या मातारुद्राणां दुहिता वसूनां स्वसादिस्या
 नाम मृतस्य नाभिः प्रणु यो चंचिकितुषे जनाय मागामना गामदिति वधिषु पिवत्तदकं लणान्यत्तु इत्यपाः
 मूको मुत्सजते स्यत्रै रुक्का गां विस्जैत् स्थिमनं भूतानि सक्ते चरः साविशत्तन्माक्षायितस्य ते शीयत्
 न्तर्जंथाः इति त्रानै रुक्का उं कल्पयते कश्चिद्ब्रूयात् इति मधुपर्कः ॥ ॥ अथ कन्यादानं अष्टवर्षाभवे कौ
 रीनववर्षात्तुरोहिणी दत्तायषा भवेत्कन्या अतर्ध्वं रजस्यत्वात्ततः कन्यादाता पितृपितामहौ भ्रातासकु
 ल्यो जननी वामा तुल्यौ वास्त्रियासहौ पविश्य प्राणानायम्य प्राप्नुवः सन्समस्तपापक्षयद्वारा कूर्मपृष्ठ

दाता

आरभ्य सप्तर्षि मंडलपर्यंत कृतवालुकारात्रोर्वर्षसहस्रावसाने एकैकवालुकापकर्षणे क्रमेण सर्वराश्यपक
र्षणसंमितकाले दशापूर्वांद्वापरान् आत्मना सह ब्रह्मलोकं निवाससिद्ध्युत्तरकाले विष्णुलोकं प्राप्स्यर्थं लक्ष्मी
नाशयणप्रीत्यर्थं कन्यादानमहं करिष्ये इति संकल्प्य वेणुवेत्रादिपात्रपूरितसंडुलेषु कन्यां प्राप्नुस्वीमुपवेश्य
तथैव तंडुलपूरितवेणुवेत्रादिपात्रेषु प्रस्यंस्नुस्वमासीनं वरं गंधपुष्पाक्षतादिभिरभ्यर्च्य कन्यावरयोर्मध्येतः पटं ध
त्वावरस्य पादौ प्रक्षाल्य लेक्यपुष्पफलाक्षतैः सह कन्यां कादक्षिणहस्तमुत्तानं गृहीत्वा सोदकं कन्यावरणवत्
गोत्रनामानि प्रपितामहपूर्वकनभिधाथ कन्यां कनकसंपन्नां कनकाभरणैर्युतां दास्यामि विष्मवेतुभ्यं
ब्रह्मलोकं जिगीषया विश्वं भगः सर्वभूताः साक्षिणः सर्वदेवताः कन्यामिमां प्रदास्यामि पितृणां तारणाय

च कन्ये ममाग्रतो भूयाः कन्ये मे देवि पार्श्वतः कन्ये मे सर्वतो भूयास्त्वहानो न्मोक्षमाप्नुयां पुनर्गोत्रप्रवरमु
 क्ता अमुकशर्मणः प्रपौत्राय अमुकशर्मणः पौत्राय अमुकशर्मणः पुत्राय अमुकशर्मणे वराय एवं पुनः
 कन्यकाया अपि गोत्रप्रवरमुक्ता अमुकशर्मणः प्रपौत्रीं अमुकशर्मणः पौत्रीं अमुकशर्मणः पुत्रीं अमुकगो
 त्रां सुभद्रां कन्यां एवं पुनः त्रि-~~द्वि~~वारं गोत्रप्रवरादिकमुक्ता इमां सस्रवर्णां कन्यां प्रजापतिदेवतां अमुकगोत्रा
 या अमुकवेदशाखाध्यायिने तुभ्यं प्रजासहस्रकर्मभ्यः प्रतिपाद्यामीति कन्यामुदकपूर्वं दत्त्वा स्वस्तीति प्रतिव
 चनं वरः हस्तं गृहीत्वा देवस्यत्वा सवितुरित्यादिह स्नाभ्यां प्रतिगृह्णामि राजात्वावरुणो नयतु देवि दक्षिणे प्रजा
 पतये कन्यां तेना मृतत्वमश्यां ॥ वयो दात्रे ~~य~~ न यो मद्यमस्तु प्रतिगृहीत्रे कइदं कस्मा अदात् कामोदा

कामः कामाय

(एषातेकामदक्षिणा उत्तानस्वांगीरसःप्रति गृह्णातु ॥ इति प्र
(तिगृह्णीयात् ॥ ५)

सा कामः प्रतिगृहीता कामं समुद्रमावित्रा कामेनत्वा प्रतिगृह्णामिका मेतने दाता कृतैतत्कन्यादान प्रतिष्ठा
सिद्ध्यर्थं इदं सुवर्णमग्निदेवतं दक्षिणात्वेन संप्रददे इति दक्षिणां दद्यात्वरः स्वस्ति देवस्यत्वेति प्रतिगृह्य
राजात्वावरुणेन यत्तु देविदक्षिणेन ये हिरण्यं तेना मृतं च मश्याभित्यादिक इदं कस्मा अदात् इत्यादिका मेतने ए
षातेकामदक्षिणा उत्तानस्वांगीरसः प्रतिगृह्णातु इति प्रतिगृह्णीयात् ततो दाता धर्मचार्थं च कामे च नातिचरि
तव्यां वदेत् नातिचरामीति च शेषं ब्रूयात् इति दाता कृतैतत्कन्यादानेन लक्ष्मीनारायणः प्रीणतु ततो वरः विवाह
येषां विधिवदग्निं प्रतिष्ठाप्यालं कृत्य संप्ररक्षणं कृत्वा पुनः कन्यकाशां प्रति गत्वा ज्योतिषि कैर्दत्तसकलान्ने ज्योति
षाकाय पुगीफला नितांबुलाक्षत सुवर्णनिहस्ते दत्त्वा मंगलाष्टकपाठानंतरं तद्दत्तसकलमूर्ध्ने उत्तरस्मिन्नुत्तरमि

एषातेकामदक्षिणा उत्तानस्वांगीरसःप्रतिग
(तिगृहीयात् ॥ १७)

सा कामः प्रतिगृहीता कामं समुद्रमावित्रा कामेनत्वा प्रतिगृह्यामि कामैतत्ते दाता कृतैतत्कन्यादानप्रतिष्ठा
सिध्यर्थं इदं सुवर्णमग्निदेवतं दक्षिणात्वेनसंप्रददे इतिदक्षिणां दद्यात्वरः स्वस्ति देवस्यत्वेतिप्रतिगृह्य
राजात्वावरुणोनयतुदेविदक्षिणेग्रयेहिरण्यंतेनामृतंमथ्यामित्यादिकइदं कस्माअदत् इत्यादिकामैतत्ते ए
षातेकामदक्षिणा उत्तानस्वांगीरसः प्रतिगृह्यात्तु इतिप्रतिगृह्णीयात् ततोदाता धर्मैचार्थैच कामैच नातिचरि
तव्यावदेत् नातिचरामीतिवशेब्रूयात् इतिदाता कृतैतत्कन्यादानेनलक्ष्मीनारायणः प्रीणालु ततोवरः विवाह
वेद्यांविधिवदग्निं प्रतिष्ठाप्यालुकृत्यसं रक्षणंकृत्वापुनः कन्यकाशालां प्रतिगत्वाज्योतिषि कैर्दत्तसकृत्तत्रेज्योति
षाकायपुगीफलानितांबुलाक्षतसुवर्णानिहस्तेदत्वा मंगलाष्टकपाठानंतरंत दत्तसमूहूर्ते उत्तरस्मिन्नुत्तरमि

त्वयेयमिति

Shrimad Sukunharaj Maharaj (Mumbai)

प्र. २ योतिषिकदत्तमुहूर्तमन्योन्यनिरीक्षणायप्रतीक्षेतां ॥ अत्रब्राह्मणाः मंगलाष्टकानिपठेयुः ॥ ततो जाते मुहूर्ते उत्तरस्मिन्निति पठित्वा सुमुहूर्ते
मस्त्वित्युक्ते २

नेर्बर्धमासयोर्भवतो नानाचीर्षे भवतो हविष्मन्निधने पूर्वमहर्भवेति हविष्मन्निधने मुत्तं प्रतिष्ठित्येति सावधा
नीभूत्वा कन्यावरौ लक्ष्मी नारायण चिंतनं कुर्वंतौ पुगी फल हरिद्रा जीरा क्षतहस्तौ अन्योन्यं कन्यावरश्चिरसि वरः
कन्यकायाः शिरसि उभयोर्मध्यस्थिता वरणवस्त्रमपास्यान्योन्यं शिरस्यंजलिं विस्तजेत् एवंविधे मुहूर्ते क
न्यां दृष्ट्वा च क्षुर्षा उपसं दृष्ट्या भ्रातृघ्निरुपापतिघ्नी बृहस्पते इंशपुत्रघ्नी लक्ष्म्यंतामस्ये सवितुः सवइ
ति जपित्वा अघोरचक्ररपतिघ्नियेधि शिवाय सुभ्यः कृमनाः कृवर्चाः जीवसूदेव कामाः स्योना शन्नो भवद्विप
देशं चतुष्पदे इत्यन्योन्यं समीक्षेतां वरवधौ संकल्पयतः उवाभ्यां कर्मणि कर्तव्यानि प्रजाश्चोत्पादितव्या यि २
इति अथ वरः अंगुष्ठे नोपमध्यमयाचांगुल्यादर्क्षः संगृह्य इदमहं यात्वयि पतिष्य लक्ष्मिस्तां निर्दिशाभिंति ३१६

यजुषात्तस्याध्वरोरंतरं दर्भेण प्रमज्ज्य प्रतीचीनं निरस्येत् हस्तं प्रक्षाल्य निमित्ते सति जीवां रुदंति विमयंते
अध्वरे दीर्घा मनु प्रसितिं दीधियुर्नरः वामं पितृभ्यो यद्दत्तं समे बिरेमयः पतिभ्यो जनयः परिष्वजे इति जपेत्
क्षत्कूरमुदं चत्वाप आस्ये ब्राह्मणास्तपनं हरंतु अवीर प्रीरुदं चत्वापः इति युग्मान्विप्रान् स्नानीयाद्भ्यः प्रेषये
त् जले पूर्णं कुरु शान्ताया अर्यम्णो अग्निं परिच्यंतु क्षिप्रं प्रतीक्षंतां चन्द्रो देवराश्च इति यजुषात्तस्याः
त्रिरसि दर्भे एवं निधाय रवेन सारथः स्वयुगस्य शचीपते अमातामिंद्रिः पूर्व्यं करत्सूर्यं चर्चसं इति
तस्मिन् दक्षिणं बहिर्युगच्छिद्रं प्रतिष्ठाप्य शान्ते हिण्यं शमु शंत्वापः शान्ते मेधी भवतु शं युगस्य त्रि शं त आपः
शतपवित्रा भवंत्वापत्यात्तन्वं सं स्रजस्य इति सूवर्णं छिद्रं तर्थायः हिरण्यवर्णाः शुचयः पावकां प्रचक्रमु

हिंत्वा च द्यमापः शतं पवित्रा वितता ह्यासताभिस्त्वा देवः सविता पुनातु हिरण्यवर्णाः शुचयः पावका यासुजातः
कश्यपो या स्वग्निः या अग्निं गर्भं दधिरे सुवर्णाः स्तास्त आपः श्रां स्यो नाभयंतु या सां राजावरुणो याति मध्ये
सत्यान्ते अवपश्यं जनानां या अग्निं गर्भं दधिरे ० या सां देवादि विरुण्वंति भक्षं या अंतरिक्षे बहुधानि विशाः
या अग्निं गर्भं दधिरे ० त्रिवेन त्वानक्षरुषा पश्यं आपः त्रिवया तन्वोपः स्पृशंतु त्वंचंते घृतश्रुतः शुचयो याः पा
वका स्तास्त आपः श्रां स्यो नाभयंतु इति पंचभिर्मंत्रैर्विप्रा नीलषट्कलशोदकैः ~~सुर्वेवमार्जयेत् सम्यक्~~
स्नापयित्वा ततः कुलदेवससमीपे तु भैवस्त्राणि परिवेत्तु यंत्रं च त्रिभिश्च धत्ता चम्बे परिव्राजित्वा गिरिगिरि
नाभयंतु विश्वतः वृथायुमनुवृथयोजुष्टाभयंतु जुष्टयः इत्यहत्तवासाभ्यां माछाद्यवध्वां आचांतायां आशासा

नारैः मनसंप्रजाः सौभाग्यंतनूं अग्नेरनुव्रताभूत्वा संनह्ये स्रक्तायकं इतियोत्ते णासीनां सनह्यति स्रक्ता
सस्त्वाचयः स्रक्तायकं स्रक्तायकं स्रक्तायकं स्रक्तायकं स्रक्तायकं स्रक्तायकं स्रक्तायकं स्रक्तायकं स्रक्तायकं
र्यायदद्यात् आचार्यः सूर्योदेवीमुषसं रोचमानामर्यइत्यादि संजभारेत्यंतं सौख्यं विवाहकारयिचे आचा
अस्याः सपत्नी न भवति तथा चरुत्तिकारिका विवाहे यद्दधु स्रक्तायकं सौख्यं पनायते यासां सिस्त्रातके दया
त् आचार्याय व्रतेषु च सपत्नीनां ज्ञाने चैव सूर्यां जामाति वैयतः इति दत्त्वा ततः शौची प्रसादिक मलं कर्त्तुं मां
गल्यंतं लुनानेन मम जीवने हेतुना कंठे बध्नामि स्रक्तायकं सा जीव शरदां ज्ञातमिति मंगल सूत्रं कंठे बध्वा नीललो
हिते भवतः कृत्या सक्तिर्व्यज्यते एधंते अस्याः ज्ञातयः पतिबंधेषु बध्यते इति स्रक्तायकं मणि संशुक्तं नील मणि
कन्यापितुर्गौरीस्थापनगृहे वक्ष्यमाण मंत्रैस्तत्र देवतां पूजयित्वाऽभरणानि गौर्यैः समर्प्य वध्वाः कंठे बध्नीयात् तत्र मंगल सूत्र मंत्रः ३

सूत्रं कंठे वधाति रुमंगलीरियं वधूरिमां समेल पश्यत् सौभाग्यमस्येदत्वा याथास्तं विपरेतन इति सिंहद्वन्द्व्यात्
ततः श्वेतचोलिकां धत्वा हिरण्यरूपेति अलंकारं च धत्वा भौअचम्यवरः प्राणानायम्य अद्यपूर्णे० गौर्यदिपू
जमं करिष्यावहे गौरीर्मिमाय त्र्यंबकं उमामहेश्वरीं संपूज्य - हीश्वरतेजस्वीं च पुरुष एवेदमितिलक्ष्मीनाराय
णौ पूजयेत् गणानां त्वेति गणपतिं पूजयेत् षोडशोपचारैः संपूज्यो भौ सिंहद्वन्द्व्यातां रुमंगलीति मंत्रेण ततः
वरः वधे सिंहद्वन्द्व्यात् ततः रुवासिनीः गौर्यवधे च सिंहद्वन्द्वकः तथा रुवासिनीं च संपूज्य
सौभाग्यद्रव्याणि जीरसेंधवहरिद्रा पुगीफल चणकदिदलेतंतुल्युतानि सबस्यणि चेण पात्राणि रुवासिनी
भ्यो दद्यात् अथ कपिलायान्नप्रयोगः वरः पूर्वाभिमुखः कन्यापश्चिमाभिमु

३ पुण्यवर्धनां। शांतिरस्तु। पुष्टिरस्तु। तुष्टिरस्तु। वृद्धिरस्तु। अविघ्नमस्तु। आयुष्यमस्तु। आरोग्यमस्तु। स्वस्ति शिवं कर्मस्तु। ३

स्वी उभयत्र शुभ्रतं तुल पूरित पात्र ह्यं निधाय तदुपरि ससूत्रं दुग्ध पूरित पात्र ह्यं स्थाप्य वरः स्वांजलिना स्वपय
सावध्वंजलौ द्विरूप स्तीर्य द्विस्तुं तुलानोप्यद्विरभिघारयति ततो वरांजलावन्मस्ताभ्यामेव तं तुलपयोभामिवरु
त्वावध्वंजले रूपरिस्थाप्य सोदकं कलत्रमादाय ब्राह्मणैः सह कपिलास्तारयंतु दक्षिणाः पांतु बहु धैर्यं च स्तदं
पर्योर्जन्मनश्च सग्रहे सदेवते सह सोमेन ब्रह्मणे शांतिरस्तु प्रजापतिः स्त्रियां यशः मुष्कयोरदधात्सपं का
मस्य त्पिमानं दं तस्याग्रे भाजयेत्प्रमोदे आनंदः मुष्कयेर्निहितः सपः सृष्टेव कामस्य त्प्याणि दक्षि
णानां प्रति ग्रहैर्मनसश्चित्तमाकृतिं वाचः सत्यमशीमहि पशूनां रूपमन्नस्य यशः श्रीभ्रयतां मयि यथाह म
स्या अरपं स्त्रियै पुमान् यथा स्त्रीत्प्यति पुं सिप्रिये प्रिये एव भगस्य त्प्याणि यज्ञस्य काम्यः प्रियः द

दाम्नीत्यग्निर्वदति तथेति वायुराह तत् हंतेति सत्यं चंद्रमाः आदित्यः सत्यमोमिति आपः सतस्य माभरन् यशो
 यज्ञस्य दक्षिणां प्रजामेकामः समृध्यतामिति ब्रुवन्नंजलौ संततां मुदकधाराः स्त्रावयति ततोमिथः शिरसो संतु
 खानावपतः एवं त्रिद्वितीयपर्यायेवधूः स्वतंडुलपयोर्ध्या पूर्ववद्दं रांजलौ कुर्याद्द्वंध्वंजलावाचार्यः कृत्वा कपि
 लां स्तारयंति स्यादि पूर्ववत् कृत्वा पशवो मेकामः समृध्यतां इत्यावपतः तृतीयपर्यायेतंडुलपयसी स
 ं स्वज्य पूर्ववत् कृत्वा कपिलां स्तारयंति स्यादि पूर्ववत् कृत्वा यज्ञो मेकामः समृध्यतामित्यन्योन्यमावपतः
 चतुर्थपर्यायेपितृह्मीमेवं कुर्यातां सर्वो मेकामः समृध्यतामिति प्रजाः पशवो यज्ञः सर्व इतिक्रमेण ब्रूया
 त्त्मीं चतुर्थकं अथात्र ऋक् शारवीय ऋक् च वा इदमग्र इत्यादिभिः सूत्रं मुभयो वारिद्वयं प्रदक्षिणी कृ

सौवर्णहरिद्राग्रंथिवंधाश्रंबकमितिभस्मनात्रिरुन्मृज्य

वरवधोःप्रतिसरबंधःकर्तव्यस्तत्रविधिः
तथा॥वरवधोःप्रतिसरःसंकल्पानंतरेस्मृतः

नव१

त्यनवर्कलोयथाभवतितथाकुत्वांबरवधोःप्रतिसरबंधःकर्तव्यः तथा वरवधोःप्रतिसरःसंकल्पानं
सरेस्मृतः यधूर्विश्वेत्तानेतिवरस्यप्रतिसरबंधीयात् वरः बृहत्सामेतिवधाः बधीयात्ततोमंत्राक्ष
सः तथाकंन्यापिताकंन्यासत्तसंजतासिध्वर्थमंधाक्षतदक्षिणाभिः साग्ण्येन हस्तग्रहण
कालेवा पूर्वकः सद्यएववाअत्रविवाहेसांगफरुप्राप्त्यर्थं प्राग्ण्येन दक्षिणोदद्यात् इतिकपिला
धाचनं अथमंगलाष्टकानियथा ॥ ॥ श्रीनारायणसरोजयुग्मममले लोकत्रये पावनं गंगाजन्मनिकेतनं
सुरतरुंभक्तप्रसादास्पदं नत्वा मंगल पाठसिद्धिविधयेमौहूर्तिकानां सदासम्यक् सौम्यमुहूर्तदानसम
येवक्ष्ये सुलग्नाष्टकं ब्रह्माविष्णुमहेश्वरौगणपतिः संक्रंदनो ग्निर्यमोरक्षः पाशिमरुत्कुबेरपशुपाः

सर्वे सराः पन्नगाः भानुश्चंद्रकुजज्ञजीवभृगुजाः क्रुष्णोरगौ केतवश्चैते पांतु सदा सुलग्नसुमुखाः कुर्वंतु
चांमंगलं २ शक्तिः शंखमथांकुशध्वजसितछत्रप्रदीपप्रभाश्चाष्टौ वामरतो युक्तुंभसहिताः सन्मंगलाः
सर्वदा ससीताक्षतजीरसैंधवनित्रापुगीफलो घागुदश्चैते पांतु घंटा नादमृदंगदुंदुभिरयैः प्रकाणशाब्दा
द्वयोनानामंगलगीतनृत्यनिवहैर्निर्वाणध्वनिः विप्राशीर्चननिर्नदः संपूर्णशास्त्राद्यश्च वेदनि
ते पांतु ४ दूर्वाग्रं मधुपंचगव्यरहितं गोशेचनं श्रीफलं कर्पूरं दिक्कगंधवस्त्रनिचयाः श्रीचंदनादीनि
चत्वारंभूलं फलपुष्पपूर्णकलशापुण्योगनाभिर्वृताश्चैते पांतु मन्वादिस्मृतयः पुराणततयः काव्यप्र
बंधादयः षट्चक्राः श्रुतयश्चतंत्रविधयः सूत्राणि भाष्याणि च सिद्धांता यमनादिजातकदृशोगर्गा

वभूधन्तरिर्मेहिनीविश्वक्सेनमुधामहंसदृषभायोगेश्वरेष्वर्षभः॥ बुधामूर्तिहलायुधोप्रनुरथोसंकर्षणःसत्यभुकसेनःकल्क्यनिरुद्रकोबृहदितोभानुःसदापातुवः॥ १५॥
रथुतःश्रीवासुदेवःस्वयंश्रीसारस्वतधर्मसेतुमधुरानाथावनंमाधवं॥ वृंदाख्यमनंतपुण्यफलि तंधन्याकलिंदात्मजाधैतेपांतु॥ १॥ १॥ कृष्णःसमस्त्यःकमठोवराहोव्या
गाः॥ नृसिंहखर्वेजिमदग्निस्त्रुर्वधूवराभ्यांवरदाभवंतु॥ १॥ श्रीरामभद्रश्चसवासुदेवो नारायणःपूठपवाजिवक्रौ॥ चतुःसनःकर्दमस्तुमुख्यावधूवराभ्यां०१२

द्वैकाः संनहिताश्चैतेपांतु० ६ दि ३ नागाँरयस्त्वनर्घ्यमणयस्त्रेधाविभक्ताग्नयः क्षमापातामुनयः प्र
सन्नकवयः संपूर्णज्ञास्त्राब्धयः संकल्पदुमकामधेनुसहिताश्चिंतामणिः कोसुभौवर्षेपांतुसदासुल
नसुखाः कुर्वंतुर्वांमंगलं ७ श्रीवत्सान्वयनारसिंहचरिमंशाईकविक्कीडितैः सेव्यंशत्रुहरंसं
थितकरेचनानुरूपस्थितं पायादःसतर्तुपंकरवतरधर्मार्थकामप्रदंसर्वेपांतु० ८ ब्रह्मर्षिदेवक्र
र्षिसमाजएषगंधर्वयक्षोरगसिद्धसंघाः देयाः समुद्रागिरयः स्रुपर्णावधूवराभ्यांवरदाभवंतु
सीतानसूयादमयंतिकान्चश्रीसत्यभामादुपदात्मजाच सावित्र्यरुंधर्यपियाश्चसत्येवधू० २
क्रामोवसंतोमलयनिलेन्दू प्रीतीरतिश्चस्मरपट्टराज्ञोपौष्याशारास्तेधनुरैश्यवन्वधू० ३ आदि

वेकुं गजितनाराः पृथुविभूधन्तरिमोहिनीविष्वक्सेतसुधामहंसदृषभायोगेश्वरेष्वर्षभः ॥ बुधामूर्तिहलायुधौ प्रनुरथो संकर्षणः सत्यभुक्तसनः कल्पनिरुद्धको बृहदितो
प्रद्युम्नो भगवान् क्रवे चरुतः श्रीवासुदेवः स्वयं श्रीसारस्वतधर्मसेतुमथुरानाथावनं माधवं ॥ इंद्रारण्यमनंतपुण्यफळितंधन्या कळिं दाम्ना जाचेते पांतु ॥ १ ॥ कृष्णः स
सो हरिर्दत्त सुयज्ञकामाः ॥ नृसिंहखर्वीजमदग्निस्त्रुर्वधूवराभ्यां वरदाभवंतु ॥ १ ॥ श्रीरामभद्रश्च सवासुदेवो नारायणः पूरुषवाजिवक्रौ ॥ चतुःसनः कर्दमस्त्रु

दिकाः संनहिताश्चैते पांतु ० ६ ॥ दि ३ ॥ नागा रयस्त्वनर्घ्यमणयस्त्रेधा विभक्ता ग्नयः क्षमापाता मुनयः ॥
सन्नकवयः संपूर्णज्ञास्त्राब्धयः संकल्पदुमकामधेनुसहिताश्चिंतामणिः कौस्तुभो वर्षे पांतु सदा स
ग्नस्फुखाः कुर्वे तु र्यां मंगलं ७ श्रीवत्सनाय नारसिंहचरितं शाईळ विक्तीडितैः सेव्यं शत्रुहरं स
त्थितकरं चतानुरूपस्त्रिंशत्पाया द्वैः सततं परं सुखतरं धर्मार्थकामप्रदं सर्वे पांतु ० ८ ॥ ब्रह्मर्षिदेव
र्षिसमाज एष गंधर्वयक्षोरगसिद्धसंघाः देयाः समुद्रागिरयः स्रुपर्णावधूवराभ्यां वरदाभवंतु
१ सीतानसूयादमयंतिका च श्रीसत्यभामाद्रुपदात्मजा च सा विच्यरुंधर्यपियाश्च सत्योवधू ० २
कामो वसंतो मलयनिले ३ प्रीती रतिश्च स्मरपट्टराज्ञौ पौष्याशरास्ते धनु रैश्च वंचवधू ० ३ ॥ अति

त्यं चंद्राय निज्जन्त जीवशुक्रार्किराहुध्वजनामखेराः नक्षत्रराशिब्रजवारपूर्वावधुः ४ भागीरथीवेत्रवती
 कलिंदाचर्मण्वतीभीमरथीचवेणा सरस्वतीचापिसमुद्रयुक्तावधुः ५ इंद्रो नलो धर्मपतिः सरक्षोजला
 धियोवायुरसौधमेनाः इंद्रो विरंचिः कमलादिगीशावधुः ६ इत्यादिचाशीर्वचना नैरंतरंधत्वाकरेणाक्ष
 तगंधपुष्पं ध्यात्वा हरिं सावरयेद्वरं तं त्रिवंचगौरीं च सरस्वतीं ७ उत्तरस्मिन्नुत्तरं नानैवार्धमासयोर्भ
 वतो नानावीर्ये भवतो हविषमिधनं पूर्वमहर्भयति हविष्कृन्निधनमुत्तरं प्रतिष्ठित्ये इति पठित्वा तदस्त्रमि
 त्रावरुणेति पठित्वा सुमुहूर्तमस्त्वितिवधूवरावन्योन्यं त्रिरस्य क्षतमेलनं कुर्यात् ततः कपित्वा चान्नानं
 तरं ब्राह्मणाः मंत्राक्षतान्दकः तत्रमंत्राः उं तदस्त्रमित्रावरुणा यउर्दंतु यस्वाहृदा ५ होमुचेर्यमणं सोमा पूष

णाग्नि रायुष्मान् घृतं निष्पिबत्यस्मे देवासो धाता ददातु ज्ञाता युधा याग्ने यशस्वि न्वसवस्त्वोत्तरं बर्हिष उत्त
र बर्हि यजमान लो क इयं वै पूर्वो न रस्मिन्नुत्तरं मूर्धानं मम तु नः सबुधा द्वा युस्तान् जात वेदः ज्ञातं
वर्धिनो यज्ञेन यज्ञं बृहस्पतेर्मर्माण्यपामतिं प्रजापतेस्तपसा सो दिष्टीनां सद्यो जातो देवं देवा य न हिनश्य श
मादि स्यान्कामं न राशः सशमभिषान् आयुः प्रहणा द्वा ह तौ चे तद्ब्रह्मण मात्मन्वान् लो क स्पयिष्ठि न स्प न क्ष
रा गृभ्णाभिः जातो वषट्वा सो ष्यते बृहस्पते युवमेवा चं दस्त्वा नो नियुद्धिर्हि रण्यवर्णो अश्यावती स्वव रूणो य र्मे
स्वप्सनः पिते व सूत्रा मार्ग भरे ष्विंद्रः रभयत मरुतौ रुश दुशो ग्रे प्रेत्यग्निर्नायेन देवा इंद्रो नृभि रजन व दशौ
नर्य प्रजां पुष्यै भागधेये नयः पावमानी रो द न र्म गानि च सं ते न सिं हें द्रा यत्वा ते ज स्व ते ते ज स्व तः श्रीणां भ्य पां यो

इवणेदभैरिषास्त्री सुरास्त्री पत्नी प्रजा ह्यात्मनस्तो नशांतमेषा प्रतिष्ठा देवा गतु विदो ब हु ग्वे गो मृ ग कंठे
 नान्नमावसथीय ५ राजाधि राजाया त्रिषमे येता माशास्ते यस्मिन् ब्रह्मयुर्वे हिरण्यं ५ हिरण्य पात्रं नयोः पू
 र्णा हुति मामूरजक्री तो स्यथावतीः पर्याप्त्यै सहस्राक्षेण इति पाकान्नमंत्रक्रमः ऋग्वेदमंत्राश्च उत रस्तु
 मित्रावरुणा भद्रं कर्णेभिः इविणोदः सधितापश्चात्तात् नवोनवो भवति इमे भोजो उदी च्छ अथमंत्राक्षतानं
 तरं वरवध्वौ मंगला सने उ पविश्य ब्रान्हणेः सहस्मार्त्तं पुण्याहं वाचयित्वा विवाह होमं कुर्यातां लिथ्युत्तेरवा
 नांतेव ध्वासह विवाह होमं कर्तुं तत्रादौ सुध्यर्थं मिथ्यादि १ ततो ग्निसिद्धिं विधाय चरः वधूं दक्षिणे हस्ते ग
 हीत्या पूषात्वेत इति वरः कन्यादक्षिणे हस्ते गृहीत्वा पूषात्वेतो नयतु हस्तं गृह्याच्चिनोत्वा प्रचरता ५ रथे